

Nekad pržina - danas kamenjar

Kad se spomene naselje Lumbarda, poznavaočima otoka Korčule dolaze asocijacije na čuveno bijelo vino »grk«, Lumbardsko polje — jedno od najvrjednijih poljoprivrednih površina na cijelom otoku — i klesarstvo kojim se stanovništvo odavno bavi. Poznavaočima povijesti ovog otoka možda je ipak Lumbarda poznatija i značajnija po lumbardskoj psefizmi, najstarijem pisanom spomeniku u našoj zemlji iz početka 4. stoljeća prije n. e. — kojom se reguliraju imovinski odnosi grčkih naseljenika

na Korčuli i daje popis naseljenika. Curmanima je Lumbarda poznata po ribolovu, koji je značajan izvor egzistencije stanovnika ovog dijela otoka Korčule.

Konačno, u novije vrijeme Lumbarda postaje i turistički sve poznatija kao naselje i mala luka na krajnjem istočnom dijelu otoka Korčule, točnije između dvije odnosno tri slikovite uvale: Prvi Žal, Bili Žal i Pržina.

Izgleda paradoksalno, ali ipak je istinito da danas promet turista i izletnika u Lumbardi raste iz godine u

godinu, a da neke turističke atrakcije i prirodne zanimljivosti nestaju. To se odnosi prvenstveno na čuvenu plažu »Pržina« na južnoj obali ovog dijela otoka Korčule. Ova nekad veoma atraktivna plaža, danas više skoro da i ne postoji (vidi fotografiju). Danas se može jedino za oseke vidjeti pijesak i uživati u toj plaži, ali čim naiđe plima, »pržinu« Pržine sakrije more.

Poznato je da se brojne naše plaže na obali Jadrana ubrajaju u rezervate prirodnih predjela, a to je slučaj i s plažama u Lombardi. One se sa još sedam plaža na obali u SR Hrvatskoj izričito spominju u knjizi »Zaštita prirode u Hrvatskoj«, koju je izdao Zavod za zaštitu prirode u Zagrebu još 1961. godine i mogu se svojom ljepotom bez sumnje staviti uz bok mnogim svjetskim poznatim plažama (strana 118). Razumije se da se ovo moglo napisati u vrijeme kada je ova knjiga izdana, ali danas ova konstatacija teško se može prihvatiti za plažu u uvali Pržina.

Geneza glavne prirodne atrakcije ove plaže u stručnoj literaturi je utvrđena. Na vapnenačkoj podlozi eolskim putom (vjetrom) u pleistocenu je na ovaj dio otoka nanešen pijesak. Ovim pleistocenim crvenkastim i žučkastim pijeskom pokriveno je Lombardsko polje na kojem dobro uspijeva vinova loza, a ovim istim pijeskom bila je pokrivena i plaža u uvali Pržina.

Istina je, da se površina naše planete mijenjala i neovisno od čovjeka u toku geološke povijesti. Čovjek je, međutim, u relativno kratko vrijeme izmijenio lice Zemlje. Pogotovo suvremeni čovjek utječe na preoblikovanje svoje okoline. Zato i nije čudo što je u novije vrijeme pokret zaštite prirode u estetskoj, znanstvenoj i gospodarskoj fazi zahvatio čitav svijet i uspio sačuvati mnoge dijelove

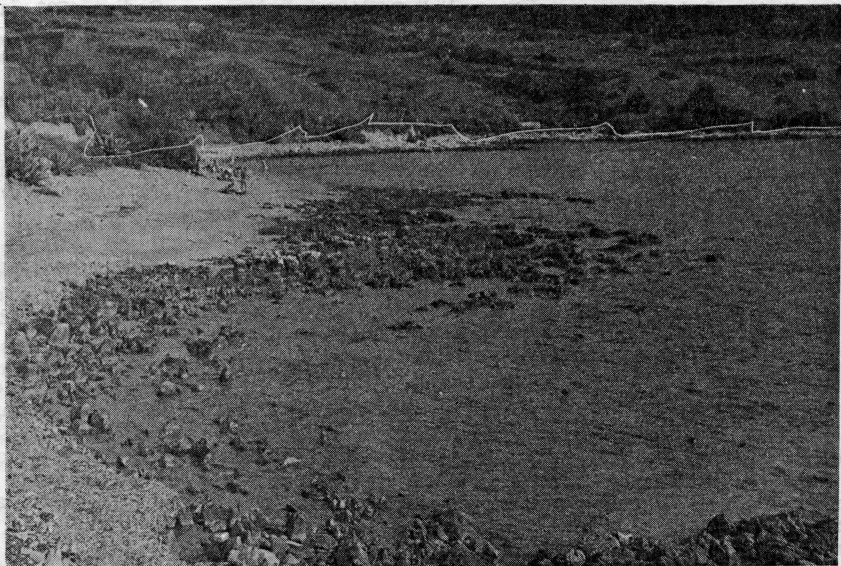
netaknute u prirodi. Konačno, neosporno je, da je sistematsko i trajno provođenje preventivne i stvarne zaštite neophodno potrebno, kako bi se regulirao odnos čovjeka prema prirodi, jer od toga zavisi osiguranje i mogućnost trajnog korištenja prirode i njenih dobara u estetske, odgojne, naučne i gospodarske potrebe.

Zato je još čudnije da je ova lijepa uvala Pržina ostala bez svoje glavne atrakcije — »pržine«.

»Priroda dala, priroda uzela« — rezignirano i ravnodušno kažu neki. Ovom konstatacijom se možemo samo djelomično složiti. Istina je naime, da se ovaj pijesak lako erodira djelovanjem mora ili vode, ali je činjenica da je pržina nestala u nevjerovatno kratkom, najnovijem razdoblju — za svega nekoliko posljednjih godina. Djelovanjem mora ona se nesumljivo i do nedavno smanjivala, ali ovako nagli nestanak nikako nije mogao biti posljedica samo prirodnog rušenja. Stanovnici Lumbarde spominju nekontrolirano odnošenje pijeska iz same plaže Pržina, koji se navodno upotrebljavao za gradnju novopodignutih zgrada ne samo u Lombardi, već i u drugim mjetima na otoku.

Konačno, vađenje pijeska u ovoj uvali vršeno je odavno u ograničenim količinama. Ipak se izgleda s tim u posljednjih nekoliko godina prekršilo svaku mjeru. A šteta! Velika šteta za turizam ovog kraja, a još veća za ljepote našeg primorja. Ovu jedinstvenu ljepotu, naime, neće imati sreće upoznati naši građani koji to do danas njesu imali prilike, a o mlađim generacijama da i ne govorimo. Kako ćemo se opravdati pred onima koji dolaze iza nas, zbog ovakve naše aljkavosti?

Prof. Antun DEGL'IVELLIO
Dubrovnik

Nekad divna pjeskovita plaža